

Nr 595.

Av herr **Persson** i Vinberg **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 386, med förslag till förordning om avveckling av den allmänna omsättningsskatten, i vad den utgår efter en skattesats av fem procent, m. m.*

Uti Kungl. Maj:ts proposition nr 386 hemställes, att riksdagen måtte besluta avveckla den femprocentiga omsättningsskatten från den 1 januari 1947.

Rent principiellt torde intet vara att erinra häremot. Däremot ha under ärendets tidigare behandling delade meningar gjort sig gällande rörande den lämpliga tidpunkten för skattens avskaffande. Ursprungligen var det avsett, att avvecklingen skulle börja 1 januari 1948. Men under riksdagsbehandlingen framflyttades tidpunkten till 1 juli 1947. Vidare uttalade riksdagen, att om omständigheterna därtill gäve anledning kunde ett ännu tidigare datum övervägas.

De skäl i ena eller andra riktningen, som i detta sammanhang kunna andragas, äro dels indexpolitiska, dels av penningpolitisk natur, om nu en sådan uppdelning strängt kan upprätthållas. I varje fall kan problemet skärskådas från dessa båda aspekter. Vad först angår avvecklingens betydelse för indextalets utveckling synes denna i hög grad ha överskattats. Enligt priskontrollnämndens beräkningar skulle, därest hela skattebortfallet kunde slå igenom i pris-sänkningar, indextalet sjunka med 4 enheter enligt 1914 års serie. Ett sådant resultat torde i nuvarande läge icke vara möjligt att uppnå. Priskontrollnämnden har påpekat, att åtminstone 25 % av den skattepliktiga omsättningen faller utanför nämndens kontroll. Men även på områden, där övervakning är möjlig, kan den ingalunda beräknas bli hundra procentig. Endast inom branscher, där priskontroll och ransonering — som i fråga om kött, fläsk och charkuterivaror — äro rådande kan ett praktiskt taget hundra procentigt prisgenomslag förväntas. Det innebär ingen underskattning av handelns lojalitet att påpeka svårigheterna på detta område. Det är allmänt bekant, att inom vissa branscher sker prissättningen genom mycket vittomfattande riksprislistor. Det ligger sannolikt utom möjligheternas gränser att få dessa omräknade och distribuerade före den 1 januari 1947. Inte ens om skattebeslutet kunnat fattas en månad tidigare hade detta varit möjligt. Alla dessa omständigheter tillhoppa torde berättiga till den slutsatsen, att förhoppningarna om indexets sänkning med fyra enheter icke komma att infrias. Alldeles särskilt oförmånligt komma de ifrågasatta indragningarna av vissa allmänna prissubventioner på jord-

bruksprodukter att verka. Därigenom komma priserna på socker, smör och mjölk att stiga ganska väsentligt. Man kan därjämte förvänta att priserna på ost och margarin följa efter i uppåtgående riktning. Dessa prisstegringar kunna beräknas höja index med cirka två enheter. Om man därtill lägger den uteblivna sänkningen, som blir en följd av ovan angivna orsaker, är det uppenbart att omsättningsskattens avveckling som dammbyggnad mot indextalets stegring måste te sig som en mycket bräcklig anordning.

Ett vida säkrare och till sina verkningar mera överskådligt resultat synes kunna uppnås, om man avskreve omsättningsskatten på kött, fläsk, charkuterivaror samt fisk. Som redan antytts kan skattebortfallet i fråga om köttvaror så gott som fullständigt slå igenom i prissänkning. Även beträffande fisk lära möjligheterna i detta avseende vara gynnsamma. Med visshet kan man sålunda antaga, att en sådan anordning skulle sänka index med styvt en enhet. När omsättningsskatten i övrigt bibehålles, föreligger givetvis intet skäl att avveckla de ifrågasatta generella subventionerna, varigenom index hindras stiga med cirka två enheter. Det torde vara fullt berättigat att hävda att ett beslut i denna fråga efter den senare ovan skisserade linjen ger ett ur levnadskostnadssynpunkt gynnsammare och säkrare resultat än att i ett enda penndrag avskrivna hela den femprocentiga omsättningsskatten och de generella subventionerna.

Ur allmänhetens synpunkt måste också det senare ovan angivna alternativet vara förmånligare. Framför allt måste det framstå som en avgjord fördel, att de åtgärder, som vidtagas, få den åsyftade effekten. Väljer man propositionens linje är endast prisstegringen genom subventionernas avskrivning fullt säker. Den prissänkning, som kan förväntas genom omsättningsskattens avskaffande, måste, med undantag för köttvaror, te sig minst sagt problematisk. Skulle man försöka sig på en beräkning, vad det betyder för inkomsttagare t. ex. under fem tusen kronor årligen, om man väljer den ena eller andra linjen torde det vara utan fråga förmånligare att priserna på så oumbärliga varor som socker, mjölk och smör hindras stiga och att priserna på köttvaror kunna icke obetydligt sänkas. Särskilt för de stora skaror, som äro hänvisade att leva på matsäck, eller för barnfamiljer med långa skolvägar, där barnbespisning ännu ej kommit i gång, är det uppenbart var fördelarna äro till övervägande del att finna.

Man har velat göra gällande, att omsättningsskattens avveckling skulle vara av betydelse för de nu pågående avtalsförhandlingarna. För vår del tro vi, att den synpunkten icke skall överbetonas. Och det torde få anses uteslutet, att arbetarsidan skulle vara beredd att pruta på sina krav i någon nämnvärd omfattning i förhoppning att få kompensation i form av sänkta levnadskostnader genom omsättningsskattens avveckling. Vi få dock ihågkomma, att hela prisnivån skulle sänkas med allenast två procent, om hela skattebortfallet sloge igenom i prissänkning. Nu veta vi, att så ej blir fallet. Däremot veta vi

med säkerhet att prisnivån kan beräknas stiga med cirka en procent genom subventionernas indragning. Man torde sålunda kunna räkna med att ett behållande av subventionerna och en avveckling av skatten i den omfattning, som ovan angivits, kommer att framstå som en fågel i handen jämfört med tio i skogen.

I fråga om problemets penningpolitiska sida kan man fatta sig kort. Även om man inte går så långt som vissa nationalekonomer, som göra gällande, att för omsättningsskattens avveckling kunna i dagens läge endast politiska motiv andragas, så förefaller det egendomligt att man å ena sidan betraktar det som en allvarlig fara att viss ökad köpkraft sprides i form av löneförbättringar för kollektivavtalsanställda — de statliga löneförbättringarna ha som bekant hälsats med tillfredsställelse — medan å andra sidan 360 miljoner, utgörande ny köpkraft, via omsättningsskattens avskrivning kunna pumpas in i handelsomsättningen utan att det anses ha några mera allvarliga följder. Men trots denna optimism, som ju ingalunda delas av departementschefen, torde man kunna utgå ifrån att det inte kan ha annat än penningpolitiskt fördelaktiga följder, om man fortfarande låter en del av omsättningsskattens totalbelopp inflyta i statskassan och där bilda ett om ock blygsamt budgetöverskott.

Uppenbart är att utifrån ovan angivna synpunkter måste den frågan ställas, när tiden för den definitiva avskrivningen av omsättningsskatten kan anses vara inne, därest detta vid detta tillfälle ej kommer att beslutas. Först kan då svaras, att riksdagen redan fastställt denna tidpunkt till den 1 juli 1947. Att utöver detta göra något uttalande på denna punkt från riksdagens sida torde icke vara erforderligt, då Kungl. Maj:t dels har att före den 1 juli 1947 framlägga förslag till definitiv avskrivning vid sagda datum, dels ock kommer att framlägga förslag rörande den särskilda omsättningsskattens och varus kattens framtida utformning.

På grund av vad sålunda blivit anfört hemställes, att riksdagen måtte besluta,

att Kungl. Maj:ts proposition nr 386 i så måtto bifalles, att femprocentig omsättningsskatt ej skall uttagas vid försäljning av kött, fläsk, charkuterivaror samt fisk efter den 31 december 1946, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta de föreskrifter, som äro erforderliga för detta besluts genomförande.

Stockholm den 4 december 1946.

Ragnar Persson,
Vinberg.

J. W. Mårtensson.

Gösta Andersson,
Mölnadal.